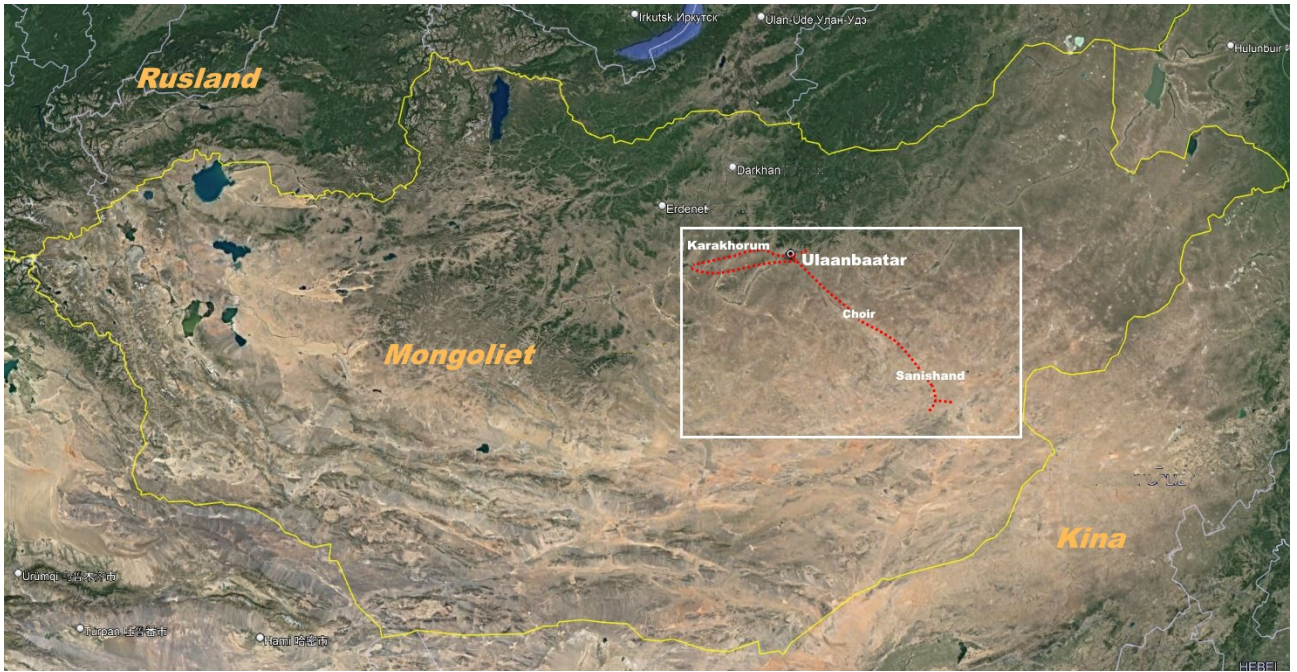

Rie's Dagbog

Mongoliet 2023

© www.troldand.dk

Mongoliet

12.- 24. august 2023

Lørdag den 12. august

Det var faktisk en lang tur fra Grenågade 5 til Ulaanbaatar. Metro til lufthavnen med afgang klokken seks. I lufthavnen mødte vi vores rejseleder Ulla og resten af gruppen. Det ser ud til at være rare og omgængelige mennesker. Helt uproblematisk med fly via Istanbul. Fik så lige seks timer 'forærende', så vi tog af sted om morgenen og landede om morgenen klokken syv, så det var en l.a.a.a.n.g dag.

Søndag den 13. august

Blev modtaget i lufthavnen af vores lokale guide Orana og kørte i bus ind mod byen. På vej ind mod byen fik man et lidt diffust indtryk - især af forstæderne, da bebyggelsen varierede mellem områder med de traditionelle telte ('jurt' runde flytbare filttelte med en indvendig selv bærende trækonstruktion, der af mongolerne kaldes for en 'Ger'er), skure og lejlighedskomplekser i seks etager eller mere.

Udsigt over Ulaanbaatar, nyt og gammelt, højhuse og ger

Oprindeligt har Mongolernes hovedstad været mobil by med ger'er og har gennem historien ligget flere steder. I den Sovjet-inspirerede tid (frem til 1990), blev der etableret faste bygninger, typisk i seks etager.

Vores hotelværelser var først tilgængelige ved et-tiden, så der stod sightseeing på programmet. Først gik gruppen ned til Sukhbaatar-pladsen, hvor den fredelige revolution begyndte i 1990. Det var den revolution der sikrede Mongoliet demokrati efter mere end 50 års marxistisk-leninistisk styre.

Derefter videre til klosteret Gandan, hvor Dalai Lama angiveligt kommer jævnligt. Klostre og helligdomme var de allerførste bygningsværker i Mongoliet og mange blev ødelagt i 'sovjet-tiden'. Angiveligt er 50% af befolkningen buddister (Lamaister) og 40% irreligiøse. Vores lokale guide - Orana - beskrev sig selv som 'ikke praktiserende' buddist.

Gandan klostret med bedemøller og bede'platforme'

Herefter besøg på nationalmuseet, hvor man får en fin gennemgang af landets historie. Kørte videre til Zaizan mindesmærket, der er et levn fra tiden under sovjetisk indflydelse som (ikke overraskende) beskriver det 'gode' sovjetisk-mongolske samarbejde.

Monumentet over det 'gode' mongolsk - sovjetiske 'samarbejde'

Det ligger på et højt punkt i byen, hvorfra man havde en fin udsigt over byen. Over sammen-suret af gerer, skure, bygninger i 3-5 etager fra sovjettiden og endelig de nyeste skyskrabere. Aftensmad på en lokal restaurant.

Mandag den 14. august

Efter en fin morgenmad på hotellet var vi klar til afgang klokken halv ni. Fremover skal vi køre i fire mindre biler (Type: 6 personer/4WD), så vi

fordelte os. I dag var målet en ger lejr øst for Sainshand, der er centrum for Øst-Gobi provinsen. Så nogle steder langs vejen, hvor man kan ofre for at få en lykkelig rejse. Var i rimelig tid fremme ved vores ger lejr, så der var tid til afslapning.

Vores første ger lejr syd for Saynshand

Tirsdag den 15. august

Dagens første programpunkt var besøg på Khamar Klosteret, der blev grundlagt af Danzan Ravjaa og var landets centrum for buddhismens røde sekt i det 19. århundrede. (Må tilstå at jeg ikke er fortrolig med de forskellige sekter inden for buddismen; det jeg ved er, at der er nogle de kalder rød-hattene og nogle de kalder gul-hattene). Mange klostre, også dette, blev ødelagt i 1930'erne. Efter Mongoliets selvstændighed i 1990 blev klostret genopbygget ved hjælp donationer fra lokalbefolkningen.

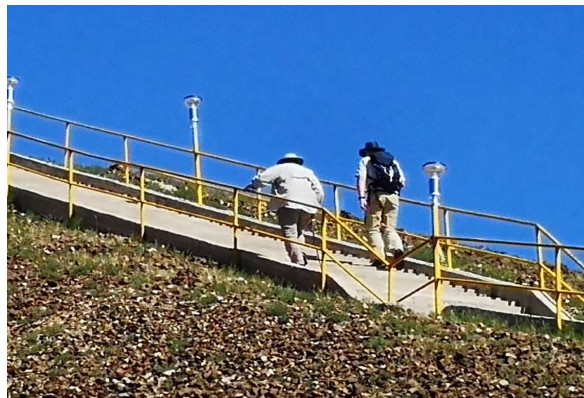
Sten igang med genfødslen (det var en hård fødsel)

Besøgte derefter et kloster på et helligt bjerg. Her kunne vi komme af med alle vores synder ved at gå barfodet på skærver, og hvis vi lagde og ned på skærverne kunne vi suge energi fra det hellige sted og blive friske. Hertil kommer

folk fra nær og fjern for at få del i dette hellige steds energi. Før Danzan Ravjaa døde, fortalte han de lokale, at de altid ville kunne komme til dette sted for at søge råd fra hans ånd, som ville forblive i Shambala. Når man besøger dette hellige center, er der en række ritualer, som skal iagttages for at få fuldt udbytte af stedets magiske kræfter, blandt andet er der nogle hellige grotter, hvor munke fra de nærliggende klostre mediterer. En af grotterne symboliserer en livmoder. Ifølge overleveringen bliver man genfødt, hvis man kravler igennem den. Sten kravlede igennem, men der var ikke nogen synlig effekt.

Spiste frokost i ger-lejren og klokken tre var der afgang. Den familie der driver den ger lejr vi bor i, har en køkkenhave, hvor de blandt andet dyrker vandmelon og kartofler. I drivhus har de blandt meget andet tomater og agurk. Alt forsynes med vand fra en 60 meter dyb brønd. Næste punkt på turen var besøg hos en nomade familie. Tror de var godt ved muffen, for de havde to ger'er; en til beboelse og en til køkken. Familiens dyrehold bestod af får, geder, køer, kameler og heste i alt omkring 500 hoveder. Denne familie har været aktiv i genopbygningen af klosteret vi lige besøgte. Under den socialistiske periode gemte mange familier hellige ting i grotter, blandt andet ting fra det kloster vi besøgte i dag.

Videre til Khar Mountain (det sorte bjerg). Her oppe kan viske sine ønsker til vinden og kaste ris og vodka ud til guderne, og så går ønsket i opfyldelse. Når det så er gjort går man yderligere lidt op af bjerget hvor man møder et skilt der bekendtgør at: kvinder ingen adgang til den højeste top!!

Sten på vej op det sidste stykke ad Khar Mountain (nok mest fordi kvinder ikke havde adgang)

Det tog jeg meget alvorligt, men jeg tror Sten netop derfor følte sig provokeret til at gå der op. Aftensmad i lejren.

Onsdag den 16. august

Lang bumlet tur til Naturresevatet Nart, hvor vi håbede på at finde nogle af de udrydnings-truede Agalifår. Hannerne har nogle enormt imponerende horn. Over hovederne på os svævede der rovfugle. Midt ude "in the middle off f.... nowhere" kom vores ranger så på motorcykel. Efter at have nydt vores frokost på en klippe gik så den store jagt på Agalifår. Var heldige og fik set det sjældne dyr, men desværre ikke længe nok til at få et foto.

Et kranie fra det sjældne Agali får der (før fåret blev fredet var) en populær trofæ

Kørte videre mod en flot geologisk formation et "vindue". Det var vind og sand eroderet i lagdelt sandsten. Det sidste stop var en science camp (hvor Sten fik fotograferet et Agalikranie). Her GPS mærker man gribbe, så man kan følge med i bestandens udvikling. De bliver mærket mens de er små i rederne.

Var fremme i Choir ved syv tiden. Her mødte os et besynderligt syn: der stod en masse inventar udenfor vores hotel, - og endnu mere inventar i indgangspartiet og endnu meget mere i lobbyen. Hotellet var under genåbning. Lignede mere en ombygning end åbning. Værelserne virkede helt nye, men også de elektriske installationer var under installation. Det virkede heller ikke som køkkenpersonalet var helt kørt ind, for Orana havde travlt med at hjælpe dem. Sengene var imidlertid gode og vi sov godt.

Torsdag den 17. august

I dag kørte vi i den sorte bil. Chaufføren er kazak

(nationalt mindretal <5%), og en helt anden type end de andre chauffører. Fra de andre biler har vi observeret at han kører "friskt", meget sød fyr og ja han kører friskt, men virker meget kompetent.

I dag gik turen nordpå. Ti minutter ude af Choir, opdagede 'man', at vi havde glemt madkasserne! Så gik vi en tur ud over stepperne, mens en bil kørte tilbage efter dem. Har tidligere set at hyrderne driver kvæget rundt, mens de kører på motorcykler. Her så vi de moderne af "the mongolian cowboys are running up horses with their Mitsubishi".

På den videre færd, blev vi stoppet ved et polititjek. Fik at vide det skyldes, at der importeres murmeldyr (angiveligt en stor delikatess) illegalt fra Kina, og vi fik hurtigt lov at køre videre. Frokosten spiste vi på en restaurant, og vi kan nu godt se og mærke, at vi er i et område med flere turister og at vi er nær Ulaanbataar. Her er turist-gers drysset rundt i landskabet for området fungerer som sommerhusområde for hovedstadens befolkning. Efter frokost videre til Djengis Kahn monumentet. Det er fra 2008, en kæmpe rytterstatue i stål af folkehelten: 30 m høj (angiveligt verdens største rytterstatue).

Den enorme Djengis Kahn statue, her set fra hestens manke

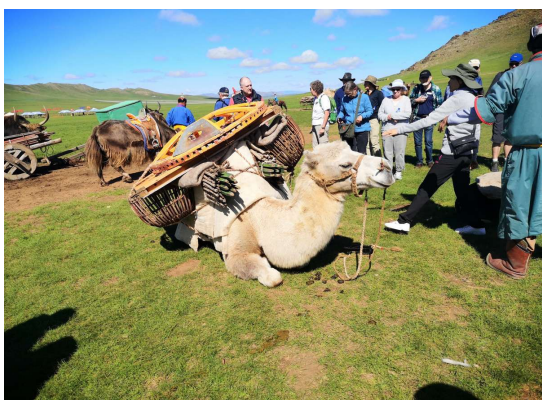
Man kunne gå ind i den og op ad en trappe og stå på hestens manke, lidt fascinerende, og endnu et tiltag, for at få bygget en fælles nationalitets-forståelse op i befolkningen. Da vi kom tilbage til bilerne, var chaufførerne i gang med at skite en generator på en af bilerne. Vores chauffør lå under bilen og de øvrige gik til hånd. Det var nu blevet sidst på eftermiddagen og vi kørte til GorkhiTerej nationalparken.

Heroppe ligger et tempel, som ligger 108 + trin op. Det var derfor, vi skulle vente med at besøge dette tempel til solen ikke stod så højt på himlen mere. På de første trin op til de 108 trin var der skriftsteder for hver 20 m. Meget belærende! Derefter til en ger lejr, hvor vi spiste og overnattede.

Fredag den 18 august

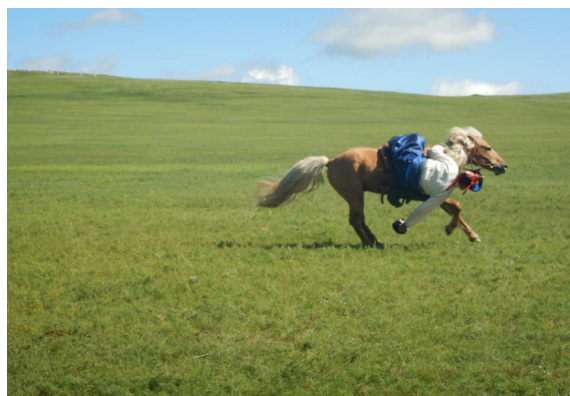
Kørte med Orana i dag, og jeg prøvede at fritte hende ud om nogle samfundsforhold, men det er utroligt svært at bruge oplysningerne til noget, da man ikke aner noget om hvilken måde samfundet er skruet sammen på. Det eneste der står lysende klart, er den kæmpe forskel der er i livet på landet og i hovedstaden. OK, så her er hvad jeg fandt ud af i dag: en skolelærer tjener 5.000 dollar om måneden og deraf betales 17% i skat. Alle har en sundhedsforsikring der dels er selvbetalt dels arbejdsgiverbetalt....., men blev jeg så klogere af det?

I dag stilede vi mod en nationalpark, en slags levende frilandsmuseum, hvor man kan opleve nomadernes oprindelige levevis og de færdigheder de har udviklet. Tidligere flyttede nomaderne op til fire gange om året, og på grund af de skiftende vejrlig var det vigtigt at de kunne flytte deres bosted hurtigt. Det tog kun en dag at flytte telt og bohaver, og det hele kunne bæres af to kameler. Her så vi, hvordan de pakkede de faste dele af teltet på en kamel.

Ger pakket på kamel og klar til at flyttes til ny græsgange

Derefter så vi en opvisning i deres ridefærdigheder, blandt andet at det er muligt at samle en hat op fra jorden, når man er i fuld fart ud over stepperne.

Demonstration af mongolsk ridefærdighed

Men også praktiske færdigheder blev demonstreret. F.eks 'meksnisk' garvning af læder og produktion af den filt der bruges til ger'ene.

Første led i produktionen af filten er en slags mekanisk rensning (her hjælper Rie med)

Det mest fascinerende er nok deres musik, dels med deres to-strengede firkantede guitar-violin-lignende instrument, dels med deres gutturale sang som akkompagnement. Fik flere prøver på dette, egentlig meget meget melodisk. Efter denne opvisning, var der mulighed for i tre telte at se hvilke spil mongolerne spiller i deres fritid, hvordan man spiser og hvordan man gærer hoppemælk.

Bagefter fortsatte vi til en restaurant, hvor vi til frokost fik et traditionelt måltid, De bestod af, forskellige stykker kød fra forskellige dyr, og forskellige slags grøntsager alt sammen dækket med dækket med pandekagelignende brød, faktisk ret velsmagende. Dejligt, -men det mangler noget ourumph (også kaldet ketchup). Videre til nationalparken Kustain Nuruu. Den blev oprettet i 1993, for at se forsøge at bringe den mongolske vildhest Prezewalski, tilbage til sit oprindelige miljø. Den sidste vildtlevende af

racen Takieri, blev skudt i 1998, men heldigvis fandtes der nogle i zoologiske haver rundt om i verden. Et stort avlsprojekt blev sat i gang, og nu er det lykket at opdyrke en bestand af disse heste her i naturparken. Efter et besøg i parkens informationscenter tog vi ud for at se om vi kunne få et glimt af denne bestand. Vores chauffør havde været her før, og de kendte stederne, og vi fik faktisk set flere mindre flokke,- fascinerende.

Vi spiste og sov i en ger også denne nat. Nu kan vi da snart rutinen. Der er ingen faciliteter i en sådan ger. Det vil sige, der er strøm, en pære med lys og et stikdåse til at oplade mindre elektroniske devices.

Et kig inden for i en typisk ger

Bad, toilet og lignende ligger i en separat bygning- og det er så det. Der er op til fire sovepladser, så vi sov i de to og brugte de andre til at stille vores bagage på. I særlige tilfælde,- hvis det var koldt strippede vi de ekstra senge for underlag og dyner for at holde varmen.

Lørdag den 19. august

Det første mål i dag var den gamle hovedstad Karakorum. I dag var vi så heldige at det første toiletstop rent faktisk var ved et toilet, og ikke et ude på stepperne, hvor buskene ikke er højere end til knæet (eller mindre).

Endnu heldigere var det, at der også var et supermarked, hvor man kunne købe vin (australsk rødvin 60 kr.).

Roadside stop på hovedvejen mod Ulaanbataar. En helt anden verden end nomadernes (og så kunne vi ikke stå for de moderne toilet piktogrammer)

Så gik det videre ud over stepperne, indtil en af bilerne punkterede og chaufførerne måtte i gang igen. Og tjep-tjep-tjep- så var vi på vej videre ud over stepperne igen.

Frokost spiste vi i en ger hos en familie, hvor der lige nu bor far, mor (45 år) og yngste søn. I alt er der fem børn og tre børnebørn i familien. De tre af børnene bor i byen hos moderens søster. I skoleåret bor den yngste, der er hjemme på ferie nu, i byen på et skolehjem i nærliggende landsby. De første to år når barnet er i skole bor moderen også, hvis der ikke er ældre søskende på skolen.

En datter læser til ph.d. i landbrug i Korea. På vejen ind i geren lagde vi mærke til at der er nogle solpaneler, og vi får ar vide at de driver fryseren, endvidere er der en generator som sørger for elektricitet.

Frokosten bestod af en sammenkogt ret med gede- og fårekød med grøntsager, og det var fint. Mit problem var drikkevarerne, - jeg har det ikke så godt med de kogte eller syrnede mælkeprodukter.

Malkning af kameler, der kommer kun 1½ til 2 deciliter ud af hver kamel

Husdyrholdet består af: kameler, får og geder og efter frokost er det blevet tid til at husmoderen skal malke kameler. Det er arbejdskraft-intensivt, idet der skal en mand til at finde kalven til moderen (så hun står stille under malkningen), en til at holde kamelen mens den malkes og så 'mor' til at malke den. Og der er så lige 10 -25 kameler der skal malkes og der kommer kun 1½ til 2 deciliter ud af hver kamel. Familiens har også en ekstraintægt ved at tilbyde turister ture på deres kameler.

Den ger vi besøger nu, er familiens tredje ger. Jeg formoder den er blevet udvidet efterhånden som familien er blevet større. Filtvægge og lofter samt træskelettet er skiftet et par gange. På vejen mod vores overnatningslejr stoppede vi ved et sandørken-område, fantastiske klitterørken ligesom på film. Så videre ud over stepperne til ger camp for middag og overnatning.

Søndag den 20. august

Himlen så lidt dystert ud her til morgen. Først skulle vi den gamle hovedstad Karakorum. Her besøgte vi et museum for udviklingen af Karakorum og dalen der omkring. Et rigtigt gammeldags museum med masser af fund fra omegnen udstillet: pilespidser, bronzegenstande og meget mere. Og selvfølgelig endnu engang fokus på Djengis Kahn og de andre 'stammer' der har levet i området.

Den imponerende mur der omgiver Erdenezuu klosteret

Så gik det mod Erdenezuu klosteret i regnvejret meget regn for lidt tøj. Luften er fyldt med rovfugle, så vi fik nogle billeder af en masse rovfugle på et hegn langs vejen. Men derudover blev der ikke taget mange billeder denne

formiddag, for i dag oplevede vi det der han ske her i landet: fire årstider på en dag: vi startede med vinter og så fik vi forårsregn, hvorefter det stille og roligt blev bedre vejr. Tog tilbage til lejren og spiste frokost, og så var vejret klaret op så vi kunne køre tilbage til klosteret, og få nogle billeder i ordentligt vejr.

Videre til en lille markedsby hvor vi kunne gå rundt mellem de lokale handlende, og se hvad der udbydes, af alt, blandt andet ting og sager til at vedligeholde sin ger, rideudstyr (Sten stod og manglede en pisk!) lokalt tøj, ikke lokalt tøj, støvler og alt muligt andet. Spændende oplevelse.

Derefter var målet Khoshoo Tsaida, hvor vi besøgte det tyrkiske monument og museum for det tyrkiske folkeslag Uighurene, som herskede her frem til år 840 (men de har ikke noget at gøre med det moderne Tyrkiet).

Endte dagen ved Ugii søen hvor vi skulle overnatte to gange.

Solnedgang over vores ger lejer ved Ugii søen

Aftenundervisning.

Gruppen samledes lidt før middag og vi fik mulighed for at spørge Orana om skolesystemet, som jo blev revideret ved afviklingen af den socialistiske stat. Dengang havde man et ti års skolepligt og efter det ottende år blev eleverne delt i en praktisk og en boglig linje. I 1978 kunne man konstatere at analfabetismen var udryddet i landet.

Efter 1990 blev det muligt at oprette private skoler og der eksisterer nu offentlige og private skoler parallelt. Der er nu 12 års skolepligt, fordi de omkringliggende lande kræver 12 års skolegang, hvis man skal arbejde eller studere der.

I følge Orana er langt den største del af uddannelserne er privat finansieret . Klassekoefflcn: er 45-50 i de offentlige skoler og 25 i de private. De største poster på skolernes budget er lærerlønninger og opvarmning.

Mandag den 21.august

Det var koldt i nat, har planer om at tage ekstra underdyner og overdyner fra de to senge i vores ger der ikke benyttes. Formiddagen benyttede vi til at gå en vandretur mod vest langs søen, flot tur i den klare luft. Undervejs stoppede ved en fugleforsknings center, hvor der ud over orientering om fugle også var information om de andre dyr der lever i området. Denne naturpark ligger, hvor flere fugletræksruter krydser, så ”ornitopater” valfarter hertil.

Til frokost fik vi mongolske dumplings, med forskelligt slags fyld: ged -okse og vegetarisk, endnu en gang et bevis på at den basale del af kosten i denne del af verden er kød. Efter frokost en velfortjent 'morfar', så vi var friske til eftermiddagens sportsudøvelse: Bueskytteinstruktion og -afprøvning, Det var sjovt, vores chauffører var virkelige gode.. syns selv jeg var ret god!

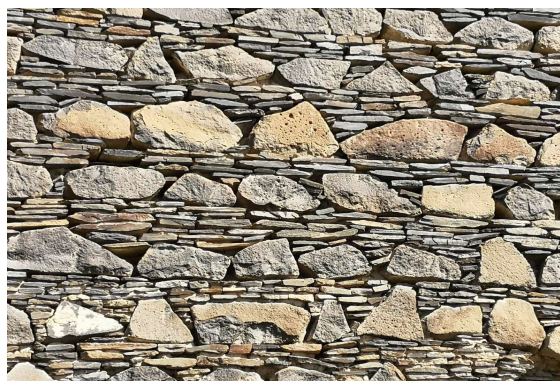
Aftenundervisning.

Også i aften mødtes vi før middag for at blive orienteret om sundhedsvæsenet. Den socialistiske stat introducerede "vestlig" medicin, inden da var det munkene der havde stået for helbredelsen. I 1942 introduceres lægestudiet i Mongoliet. Der er nu lokale sundhedscentre, regionale centre og statslige centre. Der findes en sundhedsforsikring, som dels betales over skatten og dels er arbejdsgiverbetalt. Hvis man har betalt til denne ordning i 20 år så er pensionsalderen for kvinder 55 år og for mænd 66 år (men her skal man nok huske på, at gennemsnits-levetiden i Mongoliet for kvinder er 77 år og for mænd 68 år, hvor de tilsvarende tal for Danmark er hhv. 84 og 80 år)

Tirsdag den 22.august

Sidste morgen på steppen og endnu en flot morgen. Havde holdt varmen i nat, langærmet undertøj, lagenpose og ekstra under- og overdyner. Nu mod Ulaan Baator en tur på lidt over 350 km. Stoppede ved et ruinerne af slot

Khar Bukhin Balgas. Det er fra Quitan imperiet fra før Djengis Kahn fra år 900 – 1100. Dengang Mongoliet bestod af det der nærmest kan beskrives som en række (flytbare) bystater. Senere er sten fra denne periode anvendt til templer og meget andet. En ting man også ser alle steder i verden. Det blev udgravet i 1970'erne, og man fandt bøger eller nærmere skrifter skrevet på bark.

En af de imponerende mure ved Khar Bukhin Balgas

Slottet bygget på et fundament af basalt og skiffer. Jo mere vi hører om dette land (som vi danske jo mest opfatter som ”Djengis Kahn's rige”, var kæmpestort og som må have krævet organisation og en eller anden form for sammenhængskraft), des mere forundrede bliver vi. Måske er en sammenligning med f.eks Ingariget ikke helt dum? Her (altså i Inkariget var det jo også én person (Inkaen), der holdt sammen på et kæmperige af vidt forskellige sproglige grupperinger/stammer? På vejen stoppede vi for at spise vores medbragte mad på nogle klipper (skiffer som kunne være det der blev brugt til slottet vi besøgte i formiddags).

En 'mindre forhindring' på hovedvejen mod Ulaanbataar

Egentlig gik turen mod Ulaanbataar fint nok, men de sidste otte kilometer mod hotellet bød på nogle udfordringer for chaufførerne. Dels i form af får- og gedeflokke på hovedvejen og senere under indkørsel til Ulaanbataar (for at bruge den tyske betegnelse) var der "stau" så det ville noget. De forsøgte flere gange mere eller mindre (mest det sidste) vellykkede nogle smutveje. Men vi kom fint frem. Så sagde vi farvel til vores fire chauffører, der har bragt os sikkert frem i det mongolske terræn, det blev til i alt 2.400 km på de mongolske "veje".

Onsdag den 23. august

En "hviledag" i Ulaanbataar. Når Ulla, vores danske guide, sagde hviledag, så mente hun en dag uden fast program, for der er en del at se på her i hovedstaden.

Det imponerende dinosaur-museum

Vi valgte at se de navnkundige dinosaur-museum, hvor de udstiller nogle skeletter man har fundet. Når museet er lidt svært at finde ud af, så er det fordi at alle de forklarende tekster kun findes på mongolsk, skrevet med kyrilliske (russiske) bogstaver. Man har mange steder fundet rester og æg af dinosaurer i Mongoliet. I

kridttiden var områder grønne og frugtbare på grund af floder, og her levede de. Grundet klimaforandringer og jordskælv er de uddøde (for ca 60 mio. år siden).

Så var vi på shoppingtur, men uden det store udbytte, men det var fint med en tur rundt i byen.

Sidst på eftermiddagen var vi i teateret og se en opvisning i mongolsk sang, dans og musik. Det var meget farverigt og varieret

Et glimt fra det store teater show med mongolsk scenekunst

Derefter afslutningsmiddag, med suppe, kød, ris og grøntsager og en lille dessert. Alt sammen meget dejligt. Vi blev ikke hængende særlig længe, da vi skal tidligt op i morgen.

Torsdag d 24. august

Det var tidligt vækkeuret ringede, så da vi vågnede gik det per autopilot og vi var nede i afgangshallen klokken kvart over seks, alle minus to var klar til afgang klokken halv syv. Kom af sted med et kvarters forsinkelse mod lufthavnen, men nåede det i fin stil. Så gik det hjemad mod København. En fantastisk tur, lidt ud over det sædvanlige, nu skal vi så hjem og fordøje alle oplevelserne.